

MOKYTOJŲ NUOMONĖ APIE JŲ IR JŲ MOKINIŲ SVEIKATOS STIPRINIMO INFORMACIJOS POREIKĮ

Rūta Maceinaitė, Genė Šurkienė, Rita Sketerskienė, Mindaugas Butikis

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto Visuomenės sveikatos katedra

Raktažodžiai: mokytojai, mokiniai, sveikatos stiprinimas, informacijos apie sveikatos stiprinimą poreikis.

Santrauka

Mokykla yra tinkamiausia vieta mokinių sveikatos stiprinimo procesui, kuris teikia daugiau galimybių rūpintis savo sveikata bei ją gerinti. Sveikatos stiprinimas duoda geriausius rezultatus tuomet, kai į procesą įsitraukia ne tik mokiniai, bet ir jų mokytojai, tad akivaizdu, kad sveikatos stiprinimo sėkmė priklauso nuo mokytojo požiūrio į šį procesą ir šios srities žinių. Tyrimo tikslas – įvertinti mokytojų nuomonę apie jų ir jų mokinių sveikatos stiprinimo informacijos poreikį. Atliktas momentinis tyrimas, kurio metu apklausti 1247 devintokams bei dešimtokams dėstantys mokytojai iš 110 įvairių Lietuvos mokyklų. Paplitimo įverčiams apskaičiuoti 95 proc. pasikliautinieji intervalai (toliau – PI), sudaryti logistinės regresijos modeliai, gauti pakoreguoti šansų santykiai (toliau – ŠS), apskaičiuoti jų PI (95 proc.). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad 44,3 proc. mokytojų gauna pakankamai informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą, 43,3 proc. nori daugiau informacijos šia tema. Šansas gauti pakankamai informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą yra reikšmingai susijęs su mokytojų išsilavinimu, mokyklos buvimu sveikatą stiprinančių mokyklų (toliau – SSM) tinkle bei mokyklos vieta, o šansas gauti dar daugiau informacijos – su mokytojų amžiumi ir dėstomu dalyku. Nustatyta, kad mokytojams reikalingiausia informacija apie sveiką mitybą. Jie mano, kad informacija šia tema reikalingiausia ir jų mokiniams. Mokytojų nuomone, jų mokiniams labiausiai trūksta informacijos apie protinę sveikatą. Rezultatai parodė, kad daugumą (71,6 proc.) apklaustųjų domina informacija apie mokinių sveikatos stiprinimą ir kad daugiau kaip pusė respondentų (62,9 proc.) patys ieškojo informacijos šia tema. Domėjimasis reikšmingai susijęs su lytimi, dėstomu dalyku,

darbu SSM, o informacijos paieška – su mokytojų išsilavinimu, dėstomu dalyku, mokyklos vieta bei mokyklos buvimu SSM tinkle.

Įvadas

Vaikų sveikata – investicija į rytojaus visuomenę. Gera vaikų sveikatos būklė turi būti vienas iš didžiausių bet kurios visuomenės siekinių, nes šių dienų vaikų sveikatos problemos lemia visos visuomenės problemas ateityje, o puiki vaikų sveikatos būklė garantuoja tvarią visuomenės gyvenimo kokybės raidą [1,2].

Mokykla užima itin svarbią vietą vaiko gyvenime. Vaikai labai didelę laiko dalį praleidžia ugdymo įstaigoje, tad mokykla yra svarbi aplinka vykdyti įvairias sveikatos stiprinimo priemones, kurios ateityje turės esminį poveikį suaugusio žmogaus sveikatai [3,4]. Mokykla yra itin tinkama vieta sveikatos stiprinimui – procesui, teikiančiam daugiau galimybių rūpintis savo sveikata ir ją gerinti [5]. Sveikatos stiprinimo procesas mokykloje gerina vaikų gebėjimus imtis veiksmų ir daryti pokyčius, vaikai įgalinami patys tvarkyti savo gyvenimą [3,5]. Svarbu tai, kad mokykloje skiriant didelį dėmesį mokinių sveikatos stiprinimui, teigiamas poveikis daromas visų mokinių sveikatai, neatsižvelgiant į jų socioekonominę padėtį [4]. Geriausių sveikatos stiprinimo rezultatų galima tikėtis tuomet, kai visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, jų tėvai, mokytojai ir kiti darbuotojai) domėsis sveikatos stiprinimu, ieškos informacijos apie tai, keisis turima informacija, dalinsis nuomonėmis ir išvalgomis bei įvairiais būdais dalyvaus sveikatos stiprinimo veikloje [6-8].

Sveikatos stiprinimo proceso sėkmė mokykloje nemenka dalimi priklauso nuo mokytojo. Neretai mokytojas apibūdinamas kaip „mokinių sveiko gyvenimo būdo kūrėjas“. Nuo mokytojo požiūrio į sveikatos stiprinimą ir jo turimų žinių priklauso, kaip jis prisidės prie mokinių sveikatos stiprinimo, kaip skatins juos tausoti sveikatą [9, 10]. UNICEF duomenimis, Lietuvos šeimose tėvai su vaikais per parą bendrauja tik apie 7 minutes, todėl galima daryti prielaidą, kad mokytojai yra labai svarbus informacijos apie sveikatos stiprinimą

šaltinis [11]. Šio tyrimo tikslą lėmė mokslinių tyrimų apie mokytojų sveikatos stiprinimo informacijos poreikį stoka.

Tyrimo tikslas – įvertinti mokytojų nuomonę apie jų ir jų mokinių sveikatos stiprinimo informacijos poreikį.

1 lentelė. Respondentų charakteristika

Požymiai	Respondentų skaičius	Respondentų dalis (proc.)
Mokyklos tipas		
Pagrindinė	498	39,9
Gimnazija	749	60,1
Mokyklos vieta		
Miestas, didysis miestas	584	46,8
Kaimas, miestelis	663	53,2
Mokyklos priklausymas SSM tinklui		
Priklauso	513	41,1
Nepriklauso	734	58,9
Lytis		
Vyras	169	13,6
Moteris	1078	86,4
Išsilavinimas		
Aukštasis	1207	96,8
Specialusis, aukštesnysis	40	3,2
Amžius		
Iki 50 m.	549	44,0
50 m. ir daugiau	698	56,0
Dėstomas dalykas		
Humanitarinis	506	40,6
Tikslusis	372	29,8
Kitas	369	29,6

2 lentelė. Veiksniai, darantys poveikį sveikatos stiprinimo informacijos gavimui

N=1247. Modelio tikėtumo santykio chi kvadratas 59,47; IIs. 4; p<0,0005; Hosmer-Lemeshow testo chi kvadratas 1,59; IIsk. 5; p=0,903; R2 0,0029.

Kintamieji	ŠS (ben-drasis)	ŠS (kore-guotas)	PI (95%)	p reikš-mė
Mokyklos tipas				
Gimnazija	1,00			
Pagrindinė	1,29	1,23	0,97; 1,56	0,075
Mokytojo išsilavinimas				
Specialusis, aukštesnysis, aukštasis	1,00			
	2,45	2,85	1,36; 5,97	0,006
Mokyklos vieta				
Miestas, didysis miestas	1,00			
Kaimas, miestelis	1,41	1,29	1,03; 1,64	0,027
Mokyklos priklausymas SSM tinklui				
Nepriklauso	1,00			
Priklauso	2,14	2,08	1,65; 2,63	<0,0005

Tyrimo medžiaga ir metodai

Momentinis tyrimas atliktas anoniminės anketinės apklausos būdu. Originali anketa parengta naudojantis Sveikatą stiprinančių mokyklų veiklos vertinimo praktiniame vadove pateiktais klausimais [12]. Anketa pakoreguota, atsižvelgiant į bandomojo tyrimo rezultatus. Galutinėje anketoje pateikti 66 klausimai.

SSM bei šiam tinklui nepriklausančios mokyklos buvo

3 lentelė. Veiksniai, lemiantys mokytojų norą gauti daugiau sveikatos stiprinimo informacijos

N=1247. Modelio tikėtumo santykio chi kvadratas 36,81; IIs. 4; p<0,0005; Hosmer-Lemeshow testo chi kvadratas 4,04; IIsk. 7; p=0,775; R2 0,0216

Kintamieji	ŠS (ben-drasis)	ŠS (kore-guotas)	PI (95%)	p reikšmė
Mokytojo amžius				
50 m. ir daugiau	1,00			
Iki 50 m.	1,38	1,35	1,08; 1,70	0,01
Mokytojo išsilavinimas				
Aukštasis	1,00			
Specialusis, aukštesnysis	1,32	1,06	0,56; 2,03	0,851
Dėstomas dalykas				
Humanitarinis	1,00			
Tikslusis	1,01	1,04	0,79; 1,38	0,758
Kitas	1,94	1,93	1,46; 2,54	<0,0005
Mokyklos priklausymas SSM tinklui				
Priklauso	1,00			
Nepriklauso	1,19	1,20	0,95; 1,51	0,122

4 lentelė. Mokytojams reikalingiausias sveikatos stiprinimo informacijos temos (n=1247)

Sveikatos stiprinimo tema	n	%	95% PI
Sveika mityba	726	58,2	55,5; 60,1
Protinė sveikata (streso įveikimas, depresija, netektys)	615	49,3	46,6; 52,1
Tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija	484	38,8	36,2; 41,6
Patyčių prevencija	430	34,5	31,2; 37,2
Fizinis aktyvumas ir kūno kultūra	406	32,6	30,1; 35,2
Darbo ir poilsio režimas	331	26,5	24,17; 29,1
Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai	274	22,0	19,8; 24,4
Vartojimo kultūros ugdymas	259	20,8	18,6; 23,11
Asmens higiena	234	18,8	16,7; 21,0
Nelaimingų atsitikimų ir traumų prevencija	203	16,3	14,3; 18,4
Žmogaus sauga	130	10,4	8,9; 12,2
Užkrečiamų ligų prevencija	116	9,3	7,8; 11,6

suskirstytos į didžiųjų miestų, miestų, miestelių, kaimų mokyklas, gimnazijas bei pagrindines mokyklas. Taikant sluoksninės imties sudarymo metodą, iš kiekvienos mokyklų grupės, pasinaudojus atsitiktinių skaičių generatoriumi, paprastos atsitiktinės atrankos būdu buvo atrinktas kiekvienos mokyklų grupės dydžiui proporcingas mokyklų skaičius. Mokyklos direktoriams atsisakius dalyvauti tyrime, atsitiktinai buvo įtrauktos kitos, tai pačiai grupei priklausančios mokyklos.

Apklausa buvo vykdoma nuo 2018 metų gegužės iki 2019 metų balandžio mėnesio. Tyrime dalyvavo 110 įvairių Lietuvos mokyklų mokytojai, kurie dėstė 9 ir 10 klasių mokiniams. Buvo išdalintos 1527 anketos, gražintos 1273 užpildytos (atsako dažnis – 83,3 proc.). Tarp gražintų anketų 26 buvo sugadintos (pažymėti keli atsakymo variantai, kai prašyta pažymėti vieną; užpildyta ne visa anketa, o tik jos dalis). Tyrimo analizei panaudotos 1247 tinkamai užpildytos mokytojų anketos.

Duomenų statistiniam apdorojimui naudotos Stata ir WinPepi statistinės programos. Paplitimo įverčiams apskaičiuoti 95 proc. PI. Siekiant išsiaiškinti, kokie veiksniai daro reikšmingą poveikį informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą gavimui, skatina mokytojų norą gauti daugiau tokios informacijos, domėtis ja bei atlikti informacijos paiešką, sudaryti logistinės regresijos modeliai. Jie buvo įvertinti atlikus regresijos diagnostiką. Iš logistinės regresijos modelių gauti pakoreguoti šansų santykiai, apskaičiuoti jų 95 proc. PI. Skirtumas buvo laikomas statistiškai reikšmingu, kai $p \leq 0,05$.

Daugiau nei pusė apklaustų mokytojų dirbo gimnazijose arba kaimų ir miestelių mokyklose. Didžiąją dalį respondentų sudarė moterys ir aukštąjį išsilavinimą įgiję mokytojai. Apklausti pedagogai pagal amžių pasiskirstė panašiai. Iš visų 1247 apklaustųjų 41,1 proc. sudarė dirbantieji SSM, kiti – įprastinėse mokyklose. 29,8proc. mokytojų teigė dėstantys tikslųjų mokslų dalykus (tokius kaip chemija, fizika, biologija, matematika), panaši dalis dėstė humanitarinius dalykus (pvz., istoriją, lietuvių kalbą, anglų kalbą), kiti – dalykus, kurių nebuvo galima priskirti nei humanitarinių, nei tikslųjų dalykų grupei, tokius kaip kūno kultūra, choreografija, technologijos, dailė ir panašius. Respondentų apibūdinimas pateikiamas 1 lentelėje.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Mokytojų sveikatos stiprinimo informacijos poreikis. Tyrimo duomenimis, tik 44,3 proc. (95 proc. PI: 41,6; 47,1) mokytojų gauna pakankamai informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. 5,0 proc. (95 proc. PI: 47,9; 6,3) respondentų pakankamo informacijos kiekio negauna, o 50,7 proc. (95 proc. PI: 47,9; 53,5) gauna tik iš dalies. Tai, kad mokytojams trūksta informacijos apie sveikatos stiprinimą,

patvirtino 2013 metais Mykolo Romerio universiteto ir Lietuvos edukologijos universiteto mokslininkų atlikto tyrimo rezultatai, atkleidę, kad tik 37,9 proc. mokytojų mano, jog yra pasirengę ugdyti mokinių sveiką gyvenseną [13].

Analizuojant veiksnius, darančius poveikį informacijos gavimui, nustatyta, kad aukštąjį išsilavinimą įgijusių mokytojų šansas gauti pakankamą sveikatos stiprinimo informacijos kiekį buvo 2,85 kartų didesnis, nei turinčių specialųjį ar aukštesnįjį išsilavinimą. Reikšmingai daugiau nei 2 kartus didesnį šansą gauti pakankamą informacijos kiekį turėjo SSM mokytojai, negu dirbantys įprastinėse mokyklose. Rezultatai atskleidė, kad pakankamas sveikatos stiprinimo informacijos gavimas buvo reikšmingai susijęs su ugdymo įstaigos vieta: kaimų bei miestelių mokyklų mokytojų šansas gauti pakankamai tokios informacijos buvo 29 proc. didesnis, negu miestų ir didžiųjų miestų mokyklų mokytojų (2 lentelė).

43,3 proc. (95 proc. PI: 40,6; 46,1) mokytojų teigė norintys gauti daugiau informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. 56,7 proc. (95 proc. PI: 53,9; 59,4) respondentų nenorėjo gauti tokios informacijos, arba teigė norintys jos gauti tik šiek tiek daugiau.

Nagrinėjant veiksnius, lemiančius mokytojų norą gauti daugiau informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą, nustatyta, kad humanitarinius dalykus dėstančių mokytojų šansas siekti daugiau sveikatos stiprinimo informacijos yra 94 proc. didesnis, nei kitų dalykų mokytojų. Taip pat nustatyta, kad jaunesnių nei 50 metų mokytojų šansas norėti daugiau informacijos yra 1,35 karto didesnis, nei vyresnio amžiaus mokytojų. Šansas norėti daugiau informacijos buvo susijęs ir su mokytojų išsilavinimu, mokyklos priklausymu SSM tinklui, tačiau šie skirtumai nebuvo statistiškai reikšmingi (3 lentelė).

Didžiausia dalis respondentų (58,2 proc.) teigė, kad mokytojams informacija sveikos mitybos tema yra reikalingiausia (4 lentelė). Nors tyrimas atskleidė, kad beveik pusei mokytojų (49,3 proc.) reikalinga informacija apie protinę sveikatą, literatūros, skirtos psichikos sveikatos ugdymui, Vilniaus pedagoginio universiteto ataskaitos duomenimis, trūksta didelei daliai mokytojų (daugiau nei 40 proc. apklaustųjų) [14].

Didelė dalis mokytojų (38,8 proc.) temą „Tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija“ įvardijo kaip temą, kurios informacija mokytojams reikalingiausia. Tyrimo duomenimis, mokytojams mažiausiai reikalinga informacija nelaimingų atsitikimų ir traumų prevencijos, žmogaus saugos bei užkrečiamųjų ligų prevencijos temomis (4 lentelė).

Mokytojų domėjimasis sveikatos stiprinimo informacija bei jos paieška. Tyrimo rezultatai parodė, kad didžiąją dalį mokytojų 71,6 proc. (95 proc. PI: 69,1; 74,1)

domina mokinių sveikatos stiprinimo informacija. Analizuojant veiksnius, nuo kurių priklauso mokytojų domėjimasis sveikatos stiprinimo informacija, nustatyta, kad statistiškai reikšmingai didesnę šansą domėtis šia informacija turėjo moterys nei vyrai, bei kitus, nei humanitarinius ar tiksluosius dalykus dėstantys mokytojai. Taip pat nustatyta, kad darbas SSM, palygintas su darbu SSM tinklui nepriklausančioje mokykloje, 1,45 karto padidina domė-

5 lentelė. Veiksniai, lemiantys mokytojų domėjimąsi sveikatos stiprinimo informacija

N=1247. Modelio tikėtimumo santykio chi kvadratas 29,61; IIs. 5; p<0,0005; Hosmer ir Lemeshow testo chi kvadratas 5,40; IIsk. 8; p=0,7136; R2 0,0199

Kintamieji	ŠS (bendrasis)	ŠS (ko-reguotas)	PI (95%)	p reikšmė
Lytis				
Vyras	1,00			
Moteris	1,38	1,56	1,09; 2,23	0,014
Dėstomas dalykas				
Humanitarinis	1,00			
Tikslusis	1,15	1,16	0,87; 1,56	
Kitas	1,66	1,79	1,31; 2,47	<0,0005
Mokyklos vieta				
Miestas, didysis miestas	1,00			
Kaimas, miestelis	1,31	1,26	0,98; 1,62	0,066
Mokyklos priklausymas SSM tinklui				
Nepriklauso	1,00			
Priklauso	1,48	1,45	1,17; 1,88	0,005

6 lentelė. Veiksniai, lemiantys mokytojų sveikatos stiprinimo informacijos paiešką

N=1247. Modelio tikėtimumo santykio chi kvadratas 37,87; IIs. 5; p<0,0005; Hosmer-Lemeshow testo chi kvadratas 3,72; IIsk. 8; p=0,88; R2 0,023

Kintamieji	ŠS (bendrasis)	ŠS (ko-reguotas)	PI (95%)	p reikšmė
Mokytojo išlavimas				
Specialusis, aukštesnysis	1,00			
Aukštasis	1,91	2,54	1,32; 4,88	0,005
Dėstomas dalykas				
Humanitarinis	1,00			
Tikslusis	1,17	1,14	0,86; 1,50	0,365
Kitas	1,57	1,68	1,25; 2,25	<0,0005
Mokyklos vieta				
Miestas, didysis miestas	1,00			
Kaimas, miestelis	1,58	1,57	1,25; 1,99	<0,0005
Mokyklos priklausymas SSM tinklui				
Nepriklauso	1,00			
Priklauso	1,36	1,31	1,03; 1,66	0,027

jimosi sveikatos stiprinimo informacija šansą (5 lentelė).

Nustatyta, kad daugiau nei pusė (62,9 proc.) respondentų (95 proc. PI: 60,2; 65,5) ieškojo informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. Beveik visi (97,3 proc.; 95 proc. PI: 95,9; 98,2) nurodė radę ieškotą informaciją. Analizuojant veiksnius, lemiančius informacijos paiešką, nustatyta, kad aukštąjį išsilavinimą įgiję mokytojai turi net 2,54 karto didesnę šansą ieškoti informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą, nei specialųjį ar aukštesnįjį išsilavinimą turintys mokytojai. Didesnę šansą mokytojams patiems ieškoti informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą teikia ir mokyklos

7 lentelė. Mokiniam reikalingiausios sveikatos stiprinimo informacijos temos

Sveikatos stiprinimo tema	n	proc.	PI (95%)
Sveika mityba	725	58,1	55,4; 60,1
Tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija	616	49,4	46,6; 52,2
Protinė sveikata (streso įveikimas, depresija, netektys)	615	49,3	46,5; 52,1
Patyčių prevencija	496	39,8	37,1; 42,5
Fizinis aktyvumas ir kūno kultūra	490	39,3	36,6; 42,0
Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai	254	20,4	18,2; 22,7
Darbo ir poilsio režimas	227	18,2	16,2; 20,4
Asmens higiena	190	15,2	13,6; 17,3
Nelaimingų atsitikimų ir traumų prevencija	178	14,3	12,4; 16,3
Vartojimo kultūros ugdymas	173	13,9	12,1; 15,9
Užkrečiamų ligų prevencija	58	4,7	3,6; 5,9
Žmogaus sauga	48	3,8	2,9; 5,1

8 lentelė. Mokiniam trūkstamos sveikatos stiprinimo informacijos temos

Sveikatos stiprinimo tema	n	proc.	PI (95%)
Protinė sveikata (streso įveikimas, depresija, netektys)	689	55,3	52,5; 58,0
Vartojimo kultūros ugdymas	415	33,3	30,7; 35,9
Lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai	394	31,6	29,1; 34,2
Darbo ir poilsio režimas	375	30,1	27,6; 32,68
Sveika mityba	313	25,1	22,8; 27,6
Tabako, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija	247	19,8	17,7; 22,1
Užkrečiamųjų ligų prevencija	223	17,9	15,9; 20,1
Nelaimingų atsitikimų ir traumų prevencija	213	17,1	15,1; 19,3
Asmens higiena	203	16,3	14,3; 18,4
Patyčių prevencija	194	15,6	13,7; 17,7
Fizinis aktyvumas ir kūno kultūra	153	12,3	10,6; 14,2
Žmogaus sauga	54	4,3	3,3; 5,6

buvimas SSM tinkle. Rezultatai atskleidė, kad informacijos paieška reikšmingai susijusi su mokyklos vieta bei dėstomu dalyku (6 lentelė).

Mokytojų nuomonė apie sveikatos stiprinimo informacijos poreikį jų mokiniams. Atlikto tyrimo duomenys parodė daugumos mokytojų nuomonę apie jų mokiniams reikalingiausią sveikatos stiprinimo informaciją. Tai sveikos mitybos, tabako, alkoholio bei kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencija ir protinė sveikata. Mokytojų nuomone, mažiausiai jų mokiniams reikalinga informacija vartojimo kultūros, užkrečiamųjų ligų prevencijos ir žmogaus saugos temomis (7 lentelė).

Daugiau nei pusė apklaustų mokytojų (55,3 proc.) nurodė, kad jų mokiniams trūksta informacijos protinės sveikatos tema. Apie trečdalis pedagogų nurodė, kad mokiniams trūksta informacijos vartojimo kultūros (33,3 proc.) bei lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai (31,6 proc.) temomis. Mažiausiai mokytojų teigė, kad mokiniams trūksta informacijos fizinio aktyvumo ir kūno kultūros (12,3 proc.) bei žmogaus saugos (4,3 proc.) temomis (8 lentelė).

Išvados

1. Beveik pusė mokytojų gauna pakankamai informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. Šansą gauti pakankamą informacijos kiekį reikšmingai didina mokytojų aukštasis išsilavinimas, mokyklos priklausymas SSM tinklui bei darbas kaimų, miestelių mokyklose.

2. Daugiau nei 40 proc. mokytojų nori gauti daugiau informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. Šis noras reikšmingai susijęs su mokytojų amžiumi bei dėstomu dalyku.

3. Sveikos mitybos bei protinės sveikatos temomis pateikta sveikatos stiprinimo informacija mokytojams yra reikalingiausia.

4. Didžiąją dalį mokytojų domina informacija apie mokinių sveikatos stiprinimą. Domėjimosi šansą reikšmingai didina moteriška lytis, kitų, nei humanitarinių ir tikslųjų, dalykų dėstymas bei darbas mokykloje, kuri priklauso SSM tinklui.

5. Daugiau nei 60 proc. mokytojų patys ieškojo informacijos apie mokinių sveikatos stiprinimą. Informacijos paieška reikšmingai susijusi su mokytojų išsilavinimu, dėstomu dalyku, mokyklos vieta bei priklausymu SSM tinklui.

6. Daugiau nei pusės mokytojų nuomone, sveikos mitybos tema pateikta informacija reikalingiausia jų mokiniams. Labiausiai mokiniams trūksta informacijos apie protinę sveikatą.

Literatūra

1. World health organisation. European strategy for child and adolescent health and development. 2005; 1-3. [http://www.](http://www.euro.who.int/)

[euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/81831/E91655.pdf](http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/81831/E91655.pdf)

2. Gurevičius R. Vaikų sveikatos metus palydint. Visuomenės sveikata, 2014;4(67):5-8. : [http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/VS%202014%204\(67\).pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/VS%202014%204(67).pdf)
3. Nabe-Nielsen K, Krølner R, Mortensen LH, et al. Health promotion in primary and secondary schools in Denmark: time trends and associations with schools' and students' characteristics. BMC Public Health 2015;7:1-10. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25885694>
<https://doi.org/10.1186/s12889-015-1440-z>
4. McIsaac JL, Penny L T, Ata N, et al. Evaluation of a health promoting schools program in a school board in Nova Scotia, Canada. Preventive medicine reports. 2017;5:279-284. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5279859/#bb0030>
<https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2017.01.008>
5. The Ottawa charter for health promotion. World health organisation, 1986. <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en>
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymas Nr. V-941 „Dėl Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos“. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b10c19209a9a11e69ad4c8713b612d0f>
7. Sveikatos stiprinimas mokyklose. Metodinės rekomendacijos. Valstybinis aplinkos sveikatos centras, 2008:1-32. http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Vaiku_sveikata/SSM/Publikacijos_leidiniai/Sveikatos_stiprinimas_mokyklos-metodines_rekomendacijos.pdf
8. The Odense statement: our ABC for equity, education and health.2013:1-5. <https://www.schoolsforhealth.org/sites/default/files/editor/conference%20statements/Odense%20Statement/english-odense-statement.pdf>
9. Paurienė V., Dovidauskaitė D. Mokinių sveikata: kaip ją išsaugoti? Švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo problemos analizė, 2015;11(135):1-12. <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Mokini%C5%B3-sveikata-kaip-j%C4%85-i%C5%A1saugoti.pdf>
10. Česnavičienė J., Gudžinskienė V. Mokytojų, kaip sveikatos ugdytojų, vaidmuo ir jų patirtys įgyvendinant integruotąjį sveikatos ugdymą. Andragogika, 2014;1(5):27-43.
<https://doi.org/10.15181/andragogy.v5i0.961>
11. UNICEF tyrimas: lietuviai savo vaikams skiria 7 minutes per parą. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009. http://infolex.lt/portal/start_visuom.asp?act=news&Tema=44&str=27677
12. Sveikatą stiprinančių mokyklų veiklos vertinimo praktinis vadovas. Valstybinis aplinkos sveikatos centras, 2009:1-236. http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Vaiku_sveikata/SSM/Publikacijos_leidiniai/Veikslos_vertinimo_praktinis_vadovas.pdf
13. Gudžinskienė V., Česnavičienė J. Mokytojų žinios apie sveikatą ir sveiką gyvenimą kaip mokinių sveikos gyvenimo ugdymo prielaida. Socialinis darbas, 2013;12(1):121-136. <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/10599/14227.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

14. Gudžinskienė V., Česnavičienė J., Suboč V. Sveikos gyvensenos ugdymas mokyklose. Tyrimo ataskaita. Švietimo ir mokslo ministerija, 2007; 1-115. <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/SVEIKOS%20GYVENSENOS%20UGDYMAS%20MOKYKLOSE.pdf>

TEACHERS' OPINION ABOUT THE NEED FOR HEALTH PROMOTION INFORMATION FOR THEM AND THEIR PUPILS

R. Maceinaitė, G. Šurkienė, R. Sketerskienė, M. Butikis

Keywords: teachers, pupils, health promotion, need for information on health promotion.

Summary

School is the most appropriate place for health promotion of pupils, which enables them to increase control over, and to improve, their health. Health promotion only gives the best results when not only pupils but also their teachers are involved in the process, it is obvious that the success of health promotion depends on the teacher's attitude towards this process and his knowledge in this field. Aim of the study – to assess teachers' perceptions of the need for information on health promotion for themselves and their pupils. 1247 teachers from 110 different schools who were teaching ninth and tenth graders in Lithuania were surveyed. Estimate of prevalence were calculated at 95% CI, logistic regression models were concluded, 95% CIs of adjusted odds ratio were calculated. The

results of the survey revealed that 44.3% of teachers receives sufficient amount of information on health promotion of pupils and that 43.3% of respondents wants more information on this subject. The odds of getting enough information on pupils health promotion are significantly related to teachers education, schools membership in Health Promoting Schools Network (HPSN) and location of school, the odds of wishing to get more information - with teachers age and the subject teacher teaches. Study shows that the most necessary information for teachers is information about healthy diet. They believe that this information is also most relevant to their pupils. In the opinion of the teachers, their pupils lack information on mental health. The results showed that 71.6% of the respondents were interested in information about health promotion of pupils and also that 62.9% of them were looking for information on this subject themselves. Interest in this subject is significantly related to gender, the subject taught by teacher, and schools membership in HPSN, searching for information on health promotion of pupils is related to teacher education, subject that teacher teaches, location of school, and schools membership in HPSN.

Correspondence to: ruta.maceinaite@gmail.com

Gauta 2019-12-09